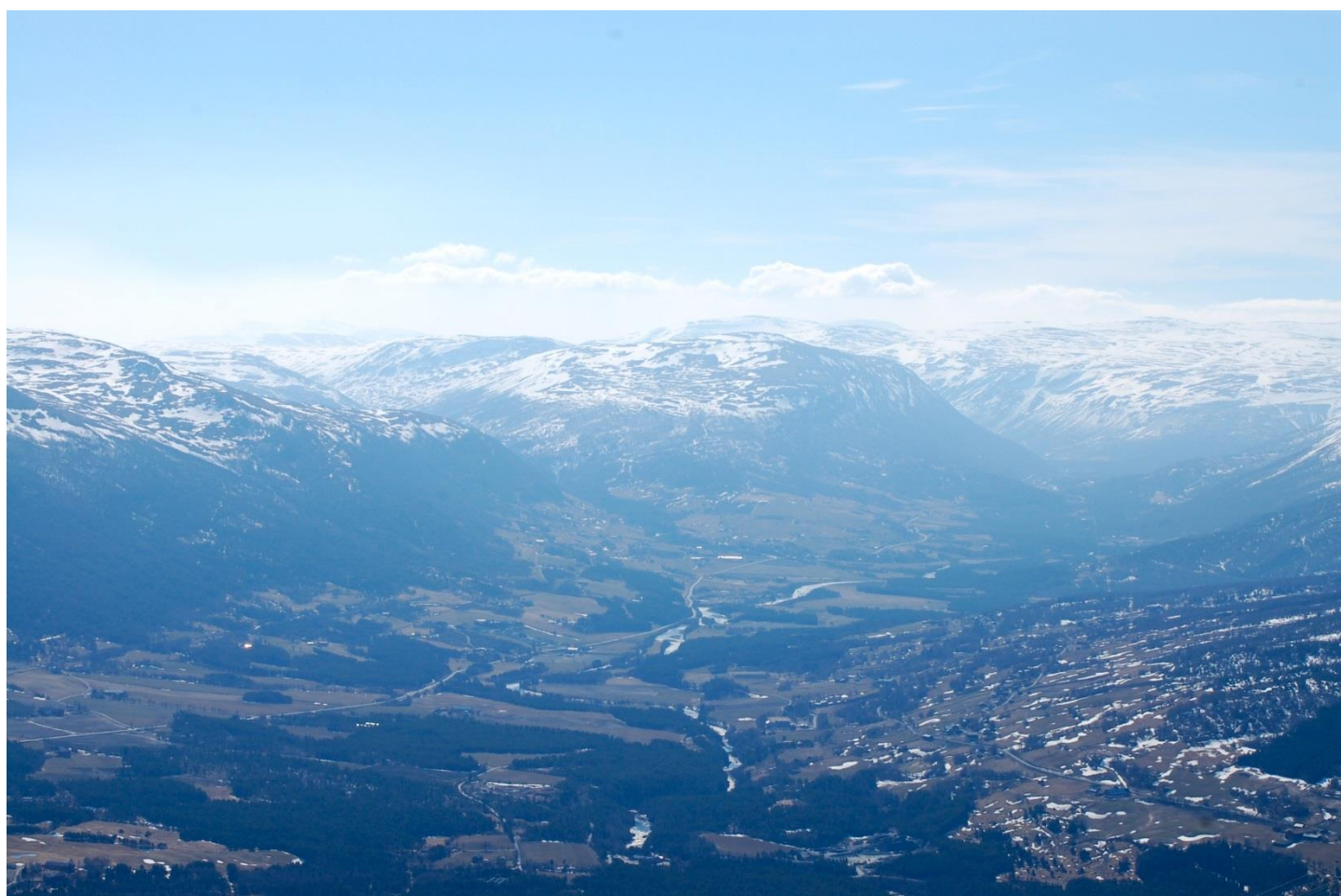


VEDLEGG 2

Ringvirkningsanalyse av reiselivsnæringen i Oppdal 2011, og scenario 2018



MENON-PUBLIKASJON NR. 7/2013
Oktober 2013

Av: Anniken Enger, Endre Kildal Iversen og Rasmus Bøgh Holmen



MENON
Business Economics

Innhold

1.	Sammendrag	2
1.1.	Statusanalysen – Turister skaper omsetning for 331 millioner kroner og sysselsetter 302 personer i Oppdal 2	
1.2.	Scenarioanalysen – Storsatsning på hotellsegmenter gir 482 millioner kroner i samlet omsetning og 462 sysselsatte	3
2.	Innledning og bakgrunn	4
2.1.	Oppdraget	4
3.	Beregning av reiselivsrelatert konsum Oppdal i 2011	5
3.1.	Forbruk knyttet til antall gjestedøgn	5
3.1.1.	Antall gjestedøgn	5
3.1.2.	Forbruk per gjestedøgn	6
3.2.	Forbruk knyttet til private hytter	7
3.2.1.	Fast forbruk og faste investeringer ved private hytter	8
3.2.2.	Hyttebygging.....	8
3.3.	Reiselivsrelatert forbruk og investeringer på nærmere 320 millioner kroner	9
4.	Statusanalyse – Ringvirkninger i Oppdal	12
4.1.	Reiselivsrelatert konsum skaper omsetning på over 330 millioner kroner	12
4.2.	Turisters konsum skaper vel 300 arbeidsplasser i Oppdal	13
4.3.	Ringvirkninger fra turister konsum skaper ti arbeidsplasser i Oppdal	13
5.	Scenarioanalyse – Reiselivsbasert omsetning på over 480 millioner kroner i 2018	15
5.1.	Antagelser om utviklingen	15
5.2.	Forbruk og investeringer knyttet til bygging av egen fritidsbolig fortsatt størst i 2018	17
5.3.	Omsetning fra det reiselivsbaserte konsum blir mer enn 480 millioner kroner i scenario 2018.....	18
5.4.	Den reiselivsbaserte omsetningen skaper mer enn 460 arbeidsplasser i Oppdal 2018	19
6.	Vedlegg.....	21
6.1.	Metode: Menons ringvirkningsmodell.....	21
6.2.	Estimering av forbruk per gjestedøgn.....	22
6.3.	Beregning av sysselsetting	23
6.4.	Figurer	23
6.5.	Tabeller	24

1. Sammendrag

I denne analysen av reiselivet i Oppdal er det gjennomført to delanalyser. Den første analysen er en statusrettet ringvirkningsanalyse som viser de lokale førsteordens ringvirkninger i form av omsetning og sysselsetting i reiselivsnæringen i 2011. Her beregner vi også hvor mye som skapes av andre- og høyereordens ringvirkninger, i og utenfor Oppdal. Den andre analysen er en scenariorettet ringvirkningsanalyse med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget fra første analyse. Her estimerer vi ringvirkningene fra reiselivet i Oppdal i 2018 ut fra realistiske framskrivninger av ulike segmenter, i tråd med strategien i Oppdal Næringsforening AS (heretter ONF) sin masterplan for det lokale næringslivet. Næringsforeningen er oppdragsgiver for rapporten.

1.1. Statusanalysen – Turister skaper omsetning for 331 millioner kroner og sysselsetter 302 personer i Oppdal

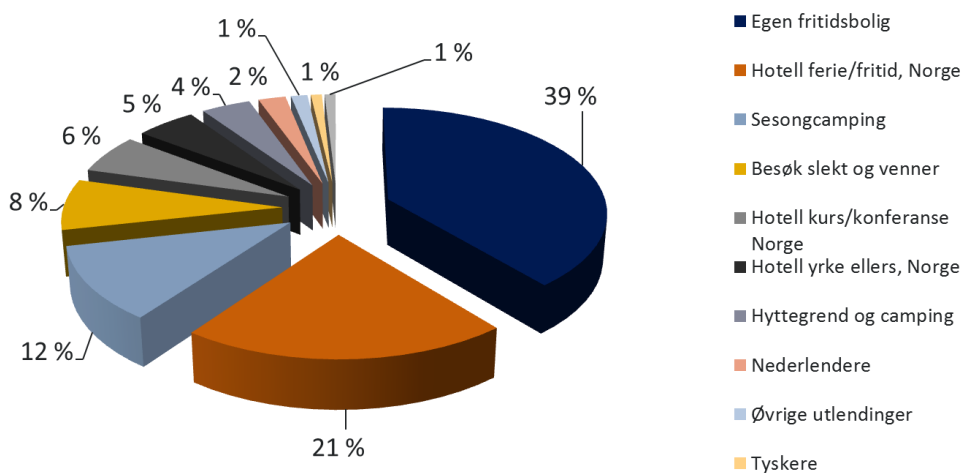
I 2011 sto reiselivet i Oppdal for en omsetning på 318 millioner kroner. I tillegg genererte reiselivet i Oppdal ringvirkninger på 13 millioner kroner i omsetning hos underleverandører i kommunen, og ringvirkninger på 89 millioner kroner i omsetning hos underleverandører i andre deler av landet.

Reiselivet sysselsatte til sammen 302 ansatte i Oppdal i 2011. 292 av disse arbeidsplassene ble skapt direkte av konsum og investeringer, mens 10 arbeidsplasser skapt av næringenes kjøp av varer og tjenester fra underleverandører. I tillegg ble det skapt 89 arbeidsplasser utenfor kommunen ved at Oppdals næringer kjøper varer og tjenester fra underleverandører lokalisert andre steder.

Turistene konsumerte for 221 millioner kroner; 99 millioner kroner om sommeren og 122 millioner kroner om vinteren. Investeringer og faste kostnader knyttet til fritidsboliger beløp seg til 98 millioner kroner.

For å komme frem til resultatet har vi delt turister i Oppdal inn i tolv segmenter og to årstider, herav tre segmenter for nordmenn på hotell, fem segmenter for nordmenn ved annen form for overnatting og fire segmenter for ulike nasjonaliteter uansett form for overnatting. Segmentet som genererer størst inntekter fra konsum for næringslivet i Oppdal er besøkende ved egen hytte. Denne gruppen står alene for et konsum på 85 millioner kroner i året. Besøkende ved egen hytte har ikke høyest forbruk per gjestedøgn, men deres sammenlagte forbruk er likevel størst fordi det er et høyt antall hytter i Oppdal. Segmentet som har høyeste forbruk per gjestedøgn er hotellgjester med kurs/konferanse som formål.

Figur 1 Totalt forbruk per segment hele året (2011). Kilde: Menon



Ved å multiplisere antall gjestedøgn per segment med gjennomsnittlig døgnforbruk per segment, kommer vi fram til hvert segments forbruk. Det totale forbruket hvert segment står for er illustrert i figuren over. Den viser at det er besøkende i egen fritidsbolig som står for den største andelen av forbruket, med 39 prosent av totalt forbruk. Deretter følger ferie/fritidsgjester på hotell og turister på sesongcamping.

Omsetningen i reiselivet i Oppdal kommer flere næringer til gode. Bygg- og anleggsnæringen er næringen som oppnådde størst direkte omsetning fra turismen i Oppdal. Det var 3 093 hytter i Oppdal kommune, og det bygges stadig nye hytter. Ifølge våre beregninger genererte hyttebygging, samt vedlikehold av eksisterende hytter en omsetning på 75 millioner kroner for bygg- og anleggsnæringen i kommunen. Denne omsetningen sysselsatte 44 arbeidstakere innen næringen.

Hotell- og restaurantnæringen omsatte for 86 millioner kroner i Oppdal. Dette er næringen der reiselivsbasert konsum sysselsatte flest arbeidstakere. Reiselivet skapte 117 arbeidsplasser innen hotell og restaurant, noe som kan forklares av høy arbeidsintensivitet sammenlignet med resten av næringslivet.¹

Ellers ble det omsatt for 57 millioner kroner og 91 personer sysselsatt innen opplevelser og tjenesteyting. Innen dagligvarer omsatte man for 53 millioner krone og sysselsatte med det 9 ansatte. Videre hadde transportnæringen 30 millioner kroner omsetning og kunne sysselsette 23 personer på grunn av omsetning fra reiseliv. 15 millioner kroner ble trukket inn gjennom offentlige avgifter, noe som muliggjør 8 arbeidsplasser i det offentlige.

1.2. Scenarioanalysen – Storsatsning på hotellsegmenter gir 482 millioner kroner i samlet omsetning og 462 sysselsatte

På bakgrunn av ONFs scenarioframskrivninger har det blitt utarbeidet ringvirkningsanalyse for en tenkt situasjon i 2018. Her har man tatt utgangspunkt i de tolv turistsegmentene over to sesonger og laget prosentvise økninger etter satsningsområde. Hovedsatsning i scenarioet blir å øke hotellgjestedøgnene, og da spesielt innen kurs/konferanse, men også ferie/fritid. Dansker på vinter og nederlendere i barmarksesongen er også satsningssegmenter.

Scenarioringvirkningsanalysen gir direkte omsetning fra konsum og investeringer på 465 millioner kroner i Oppdal. I tillegg fører denne omsetningen til ringvirkninger, grunnet kjøp av varer og tjenester, på 17 millioner kroner lokalt i Oppdal og 121 millioner kroner i resten av landet. Omsetningen skaper en direkte sysselsetting på 448 ansatte, mens ringvirkningene skaper fjorten arbeidsplasser i Oppdal og 100 arbeidsplasser utenfor Oppdal. Den største næringen i scenarioanalysen er hotell- og restaurantbransjen med en omsetning på 148 millioner kroner og 202 sysselsatte, altså en solid oppgang fra 86 millioner kroner og 117 sysselsatte i 2011.

¹ Man omsetter man for 730 000 kroner i gjennomsnitt per arbeidstaker innen hotell- og restaurantnæringen i Norge mot et gjennomsnitt på omtrent 3 millioner kroner korrigert for de aller mest kapitalintensive næringene som blant annet olje og gass.

2. Innledning og bakgrunn

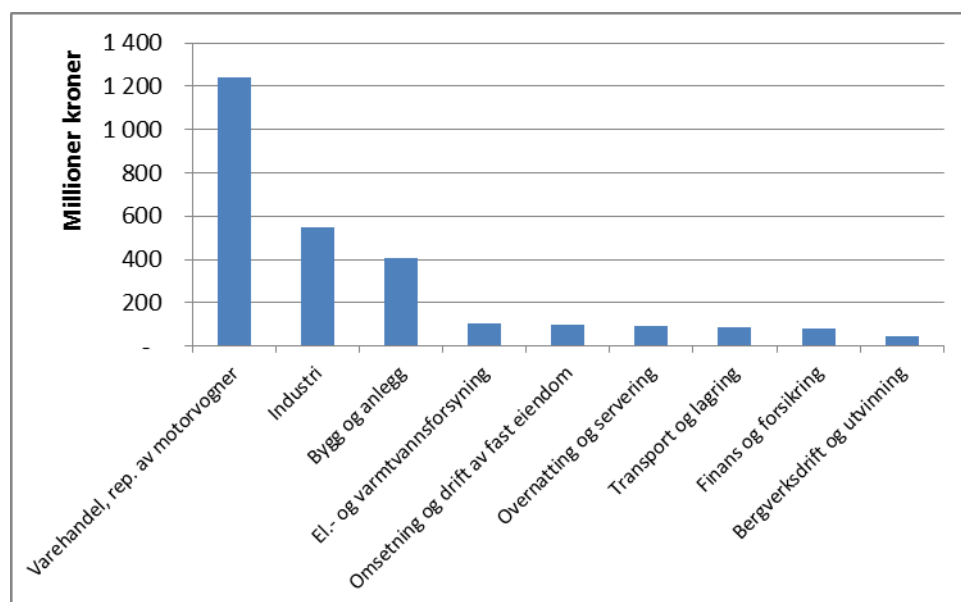
Oppdal er en fjellbygd med i Midt-Norge med mye å by på gjennom hele året. At Oppdal huser et av Norges største skianlegg, med et løypenett på 56 kilometer og gode frikjøringsmuligheter, gjør at stedet er blitt mest kjent for å være Trøndelangs beste vintersportssted. Beliggenheten ved nasjonalparker som Dovrefjell, Forollhogna og Trollheimen gjør at Oppdal har mye å tilby både på sommer og vinterstid; det er gode turmuligheter til fots og på ski, mens naturglede, moskusokser og en variert fauna tiltrekker naturinteresserte mennesker fra inn- og utland. Oppdal er en reiselivskommune hvor turister, hyttebesøkende og yrkesreisende står for en betydelig del av næringslivets verdiskaping.

2.1. Oppdraget

På oppdrag fra ONF har vi undersøkt hva slags ringvirkninger reiselivet i Oppdal genererer for kommunen i form av omsetning og sysselsetting. Vi har tatt utgangspunkt i 2011, da dette er det siste året vi har komplette data for. Videre har vi ved en scenarioanalyse analysert den videre utviklingen og verdigenereringen for næringen frem mot 2018. Forutsetningene som ligger til grunn for utviklingstrekkene i scenarioanalysen er utarbeidet i samråd med oppdragsgiver.

Formålet med oppdraget er å belyse viktigheten av reiselivsnæringen for Oppdal og gi en pekepinn på hvordan næringens betydning vil kunne endre seg frem mot 2018. Rapporten bør betraktes som en beskrivende analyse basert på kvalitativ analyse, som kan benyttes ved beslutningstaking for kommunen og lokale reiselivsaktører. Den tar ikke eksplisitt stilling til hvordan de ulike aktørene bør satse, utover hva som entydig fremgår fra kvantitative funn.

Figur 2 – Omsetning innen Oppdals største næringer. Kilde: Menon/Soliditet



Figuren over viser at foruten industri, så er Oppdals største næringer varehandel (1,2 milliarder kroner) samt bygg og anlegg (407 millioner kroner), mens bedrifter innen overnatting og opplevelser omsetter for over 90 millioner kroner. Disse næringene, sammen med andre næringer, opplever stor omsetning på bakgrunn av reiselivet i bygden. I denne rapporten estimeres det hvor mye hver enkelt næring tjener på reiselivet og hvor mange mennesker som sysselsettes av turister og yrkesreisende.

3. Beregning av reiselivsrelatert konsum Oppdal i 2011

I dette kapittelet beregnes det totale forbruket skapt av reiselivsvirksomheten i Oppdal. Vi starter med forbruket generert av de kommersielle overnattingssegmentene. Deretter går vi gjennom de tilsvarende tallene for hytter med basis i vår hytteundersøkelse for Oppdal. Vi avslutter kapittelet med å ta for oss hyttebygging.²

3.1. Forbruk knyttet til antall gjestedøgn

I dette delkapittelet tar vi for oss forbruket som knytter seg til antall gjestedøgn i Oppdal. Vi starter med å se på antall gjestedøgn med tilhørende inndeling, før vi tar for oss forbruket per gjester og det samlede forbruket knyttet til antall gjestedøgn.

3.1.1. Antall gjestedøgn

I 2011 hadde Oppdal anslagsvis 945 150 gjestedøgn, fordelt på 499 760 døgn om sommeren og 445 390 døgn om vinteren. Det er liten tvil om at reiselivsnæringen har stor betydning for kommunen, men ulike reiselivssegmenters innvirkning på næringslivet i Oppdal er variabel.

Konsumet varierer over forbrukergrupper og sesong. Det er derfor viktig å benytte en inndeling som får frem de relevante forskjellene for større grupper, slik at man ikke aggregerer viktige ulikheter bort. Med tanke på den påfølgende scenarioanalysen vil det også være et poeng at vi opererer med en inndeling som er relevant i forhold til hvilke grupper og sesonger man kan, og bør, påvirke.

En persons forbruk varierer i forhold til overnattingsform, nasjonalitet, reisemål og årstid. På bakgrunn av dette har vi delt inn i gjestedøgnene i tolv grupper, som igjen er delt inn i sommer og vinter. De tolv gruppene, med angivelse av gjestedøgn³ for hver årstid er gjengitt under:

- Norske hotellgjester med ferie som formål (sommer – 26 015, vinter – 31 341)
- Norske hotellgjester med kurs eller konferanse som formål (sommer – 7 091, vinter – 7 775)
- Norske hotellgjester med yrke ellers som formål (sommer – 5 322, vinter – 5 322)
- Norske gjester ved camping og hyttegrend utenom sesongcamping (sommer – 19 439, vinter – 10 036)
- Sesongcampinggjester (sommer – 51 374, vinter – 26 524)
- Ferieboliggjester (sommer – 324 555, vinter – 318 937)
- Gjester hos familie og venner (sommer – 34 462, vinter – 33 866)
- Svenske gjester (sommer – 4 649, vinter – 3 029)
- Danske gjester (sommer – 1 674, vinter – 4 299)
- Tyske gjester (sommer – 4 901, vinter – 1 453)
- Nederlandske gjester (sommer – 14 154, vinter – 151)
- Andre utenlandske gjester (sommer – 5 066, vinter – 3 716)

² Forbruket til dagsbesøkende eller gjennomreisende er ikke inkludert i analysen. Ikke-kommersiell utleie av de private hyttene er heller ikke tatt med. Besøkstallene er imidlertid inkorporert i hyttestatistikken. Samtidig burde fastboende som benytter seg av hytter eller kommersielle overnattinger i kommunen tas ut av beregningene, idet dette strengt tatt ikke øker omsetningen knyttet til reiseliv i kommunen. Disse effektene vil imidlertid være av en relativt liten størrelsesorden og vil til en viss grad utlikne hverandre.

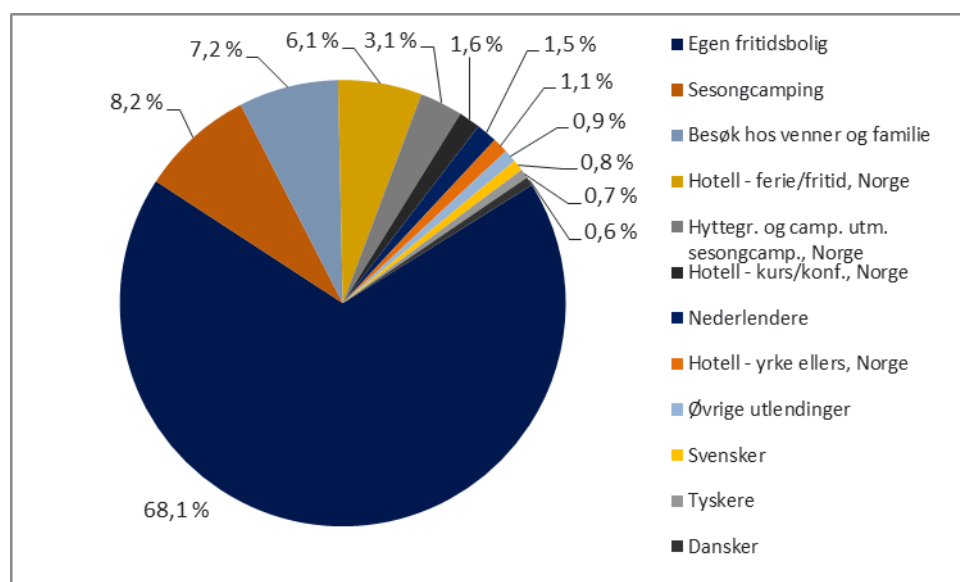
³ Tallene for kommersielle overnattingsformer i hovedsak hentet fra Statistikknett, som har systematisert Statistikk sentralbyrås statistikk. Unntaket er tallene hvor camping og hyttegrend er involvert, hvor vi har tatt hensyn til korreksjonene til Klaas van Ommeren fra Oppdal Næringshage og Dovrefjellrådet. Tall for hyttebesøk og besøk hos familie og venner er hentet fra samme undersøkelse.

Vi har definert sommeren som mai til oktober og vinteren som november til april. Ved inndelingen tar vi sikte på at sesongene skal være om lag like lange, at sommersesongen primært skal dekke månedene med barmark og at vintersesongen primært skal dekke månedene med snødekke.

Gjestedøgnene ved kommersielle overnattingsformer er sesongfordelt med basis i Statistikk sentralbyrås statistikk.⁴ For camping og hyttegrend kommer nesten to tredjedeler av gjestene om sommeren. Hotellene har opplevd litt høyere besøkstall i sommersesongen enn i vintersesongen. For overnattingene ved private hytter og hos familie og venner har vi antatt samme sesongfordeling som for hotell. I praksis betyr dette relative jevne sesonger for de private overnattingsformene.

Fordelingen av antall gjestedøgn er illustrert i Figur 3 under. Den viser at Oppdal først og fremst er en hyttekommune. Hyttene utgjør alene over to tredjedeler av gjestedøgnene. Tar vi med besøk hos venner og familie utgjør private gjestedøgn mer enn tre fjerdedeler av gjestedøgnene. De kommersielle overnattingene utgjør dermed i underkant av en fjerdedel av overnattingene, hvor camping og hyttegrend er rundt en tredjedel større enn hotell. Utlendingens andel av gjestedøgnene ligger på knapt fem prosent.

Figur 3 – Fordeling av gjestedøgn i Oppdal i forhold til type gjester. Kilde: Menon (2013), SSB (2012) Statistikknett (2012) og Van Ommeren (2012)



3.1.2. Forbruk per gjestedøgn

For å identifisere forbruk i Oppdal knyttet til antall gjestedøgn er vi nødt til å studere sammenhenger mellom ulike forbrukskategorier og overnattingsformer. I praksis multipliseres turistenes gjennomsnittlige dagsforbruk med antall gjestedøgn og Oppdals konsumandel for hver forbrukskategori og en gitt overnattingsform.

⁴ Utenlandske gjestedøgn er kun skilt ut for kommersielle gjestedøgn; i den grad det er utenlandske gjestedøgn blant hytter og besøkende hos familie og venner, er disse ikke tatt over i de utenlandske forbrukskategoriene. For å sikre at scenarioanalysen oversiktlig og unngå for mange forbrukskategorier har vi slått sammen utenlandske gjestedøgn for ulike overnattingsformer. Dette vil ikke påvirke resultatene nevneverdig, så lenge fordelingen mellom overnattingsformene er forholdsvis stabil blant utlendingene. Videre har vi laget egne grupper for de fire nasjonalitetene som dominerer blant de utenlandske gjestene; svensker, dansker, tyskere og nederlendere. I tillegg operer vi med en restgruppe for de øvrige utlendingene. For enkelhets skyld antar vi at alle forretningsreisende, enten de er kurs/konferanse eller yrke ellers, er nordmenn, hvilket impliserer at alle utlendingene er ferierende. Videre forutsetter vi i vår tilnærming at sesongcamping er et norsk fenomen; med andre ord vil de utenlandske gjestedøgnene for hyttegrend og camping kun gjelde camping og hyttegrend utenom sesongcamping.

Forbrukstallene i denne rapporten bygger på Transportøkonomisk institutts kartlegging av de tilreisendes konsum om sommeren og vinteren fordelt på sju forbrukskategorier; «overnatting», «servering», «transport», «dagligvarer», «øvrige varekjøp», «aktiviteter» og «andre utgifter».⁵ Vi har foretatt enkelte justeringer, der vi har funnet det hensiktsmessig (se vedlegg for nærmere beskrivelse).

I Tabell 1 har vi oppsummert forbrukstallene per gjestedøgn barmark og vinter per besøkskategori. Faste kostnader ved hytter er ikke inkludert.

Tabell 1 – Totalt forbruk per gjestedøgn målt i kroner for ulike gjestegrupper sommer og vinter. Faste kostnader forbundet med hytter er ikke inkludert. Kilde: TØI og Menon

FORBRUKSOVERSIKT	Totalt	
	Barmark	Vinter
Besøksgruppe		
Hotell - ferie/fritid, Norge	801	1 130
Hotell - kurs/konf., Norge	909	1 212
Hotell - yrke ellers, Norge	1 110	1 273
Hyttegr. og camp. utm. sesongcamp., Norge	438	382
Sesongcamping	426	550
Egen fritidsbolig	245	300
Besøk hos venner og familie	343	525
Svensker	356	376
Dansker	401	387
Tyskere	490	444
Nederlendere	490	444
Øvrige utlendinger	534	525

I denne ringvirknings- og scenarioanalysen er vi hovedsakelig interessert i ringvirkningene som tilfaller Oppdal. Andeler av ringvirkningene vil variere og avhenge av flere lokale forhold, slik som næringslivets og befolkningens størrelse på stedet og nærliggende steder, avstanden til nærliggende destinasjoner, avstanden til andre destinasjoner, hvor turiststrømningene kommer fra, karakteristikk ved turistene og så videre. På bakgrunn av erfaringer fra andre studier og skjønn har vi anslått disse andelene.

Vi ser i tabellen over at forbruket til norske hotellreisende, nederlendere, tyskere og øvrige utlendinger er høyere enn forbruket til dansker, svensker og besøkende hos familier og venner og besøkende ved camping og hyttegrennd. Forbruket direkte relatert til antall gjestedøgn er heller ikke veldig høyt for tilreisende i egen fritidsbolig. Faste kostnader og hyttebygging kommer imidlertid i tillegg.

3.2. Forbruk knyttet til private hytter

Den direkte reiselivsrelaterte omsetningen i Oppdal er ikke bare knyttet til antall gjestedøgn for ulike gjester. Mye av omsetningen er også knyttet til faste kostnader ved eksisterende hytter og i forbindelse med hyttebygging i kommunen. Selv mesteparten av omsetningen tilfaller aktører utenfor Oppdal, vil også vesentlige summer tilfalle Oppdal.⁶

⁵ For sommerforbruket henviser vi til Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 1, TØI rapport 1092/2010. For vinterforbruket henviser vi til Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 2, TØI rapport 1119/2010. Rapporten som ligger til grunn for de utenlandske forbrukstallene er Farstad, E. og Rideng, A. (2008): *Utenlandske turistenes forbruk i Norge 2007*, TØI rapport 941/2008.

⁶ Eventuell bygging av kommersielle overnattingssteder, eller renovering og omgjøring av bygninger til private hytter eller kommersielle overnattingssteder, er ikke inkludert.

3.2.1. Fast forbruk og faste investeringer ved private hytter

Vi har delt de faste kostnadene inn i fem kategorier; «bygg og anlegg», «strøm», «forsikring», «offentlige avgifter» og «øvrige varekjøp». Merk at kategorien «bygg og anlegg» er forbundet med avgifter forbundet med brøyting, vei, feste og bygsling, så vel som kjøp av håndverkstjenester. Offentlige avgifter inkluderer renovasjonsavgiften og andre kommunale avgifter.

Vi kjenner ikke til noen hytteundersøkelse for Oppdal som kartlegger hyttenes kostnader. Følgelig har vi vært nødt til å basere oss på andre undersøkelser og kartlegginger, samtaler med næringen i Oppdal, så vel som egne kvalitative vurderinger.⁷ Tilsvarende har vi anslått lokale entreprenørers andel av ringvirkningene. I Tabell 2 har vi gjengitt våre anslag for faste kostnader per hytte i Oppdal.

Tabell 2 Anslag av de faste kostnader i kroner per private hytte i Oppdal. Kilde: Menon

FASTE KOSTNADER Forbrukskategorier	Ringvirkninger totalt		Andel	Ringvirkninger i Oppdal	
	Per hytte	Alle hytter	Oppdals andel	Per hytte	Alle hytter
Bygg og anlegg	10 000	30 930 000	15 %	1 500	4 640 000
Strøm	9 200	28 456 000	5 %	460	1 423 000
Forsikring	3 000	9 279 000	5 %	150	464 000
Offentlige avgifter	4 800	14 846 000	100 %	4 800	14 846 000
Øvrige varekjøp	5 000	15 465 000	35 %	1 750	5 413 000
Totalt	32 000	98 976 000	27 %	8 660	26 786 000

Tar vi inn i betraktningen at det er 3 093 private hytter i Oppdal, kan vi anslå hvor mye de faste kostnadene samlet beløper seg til. Med referanse til tabellen over ligger de faste kostnadene ved hyttene i Oppdal på rundt 99 millioner kroner, hvorav i underkant av 27 millioner kroner i første rekke tilfaller lokale aktører.

3.2.2. Hyttebygging

Det er ikke bare eksisterende hytter som genererer hytterelatert omsetning i Oppdal. Den lokale hyttestanden er i stadig vekst. Mye av aktiviteten for bygg- og anleggsnæringen i kommunen knytter seg til bygging av nye hytter.

Ifølge Statistisk sentralbyrå ble det i 2011 igangsatt 133 fritidsbygninger⁸ mot 59 fritidsbygninger i 2010. Videre ble det ferdigstilt 172 fritidsbygninger i 2011 og 108 fritidsbygninger i 2010. Vi har oppsummert omfanget av hyttebygging i Oppdal Tabell 3.

Tabell 3 Omfanget bygging av fritidsbygninger i Oppdal i 2010 og 2011. Kilde: Menon og Statistisk sentralbyrå

HYTTEBYGGING Nøkkeltall	Oppdal	
	2010	2011
Antall fritidsbygninger	3 040	3 093
Igangsatt fritidsbygninger	59	133
Fullførte fritidsbygninger	108	172

Merk at bygninger med flere boenheter regnes som en bygning

⁷ Undersøkelsene som har blitt viet mest fokus er Jystad, B. (2008): *Hytteundersøkelsen 2008*, Oppdal Næringshage AS og Enger, A., Holmen, R.B. og Fjose, S. (2012): *Ringvirkningsanalyse av reiselivsnæringen i Sirdal*, Menon-rapport nr. 39/2912. Vi har også undersøkt prising av hytteforsikring og strømforbruk for hytter.

⁸ Merk at det kan være flere fritidsboliger i fritidsbygning; for eksempel representert ved hytteleiligheter eller tomannshytter.

Omsetningen fra hyttebyggingen kan både relateres til igangsatte og fullførte fritidsboliger. I tillegg kommer naturligvis fritidsboliger som er underveis i byggeprosessen. Disse finnes det ikke oversikt over, men vil indirekte være reflektert i tallene for igangsatte og fullførte bygninger. Hyttebyggingen fluktuerte imidlertid vesentlig fra år til år.

Vi har vektet byggetallene for igangsatte og fullførte fritidsboliger for 2010 og 2011 likt og slik beregnet at antall nye fritidsbygninger til å være 118 i året. I samråd med ONF har vi anslått at det i gjennomsnitt koster to millioner kroner å bygge en ny hytte i Oppdal, sett bort i fra tomtekjøp.⁹ Vi har ellers i samråd med ONF videre anslått at byggingentreprenører i Oppdal sin andel av hyttebyggingen er tretti prosent. Vi har oppsummert utregningene i Tabell 4 under.

Tabell 4 Beregning av omsetning relatert til hyttebygging i Oppdal for produsenter i Oppdal. Kilde: Menon (2013)

HYTTEBYGGING	
Omsætning per fritidsbygning bygd i Oppdal	2 000 000
Omsetning totalt	236 000 000
Andel av hyttene som er bygget av produsenter fra Oppdal	30 %
Omsetning for produsenter Oppdal	70 800 000
<i>Tallene inkluderer ikke inntekter eller utgifter knyttet kjøp og salg av tomter.</i>	

3.3. Reiselivsrelatert forbruk og investeringer på nærmere 320 millioner kroner

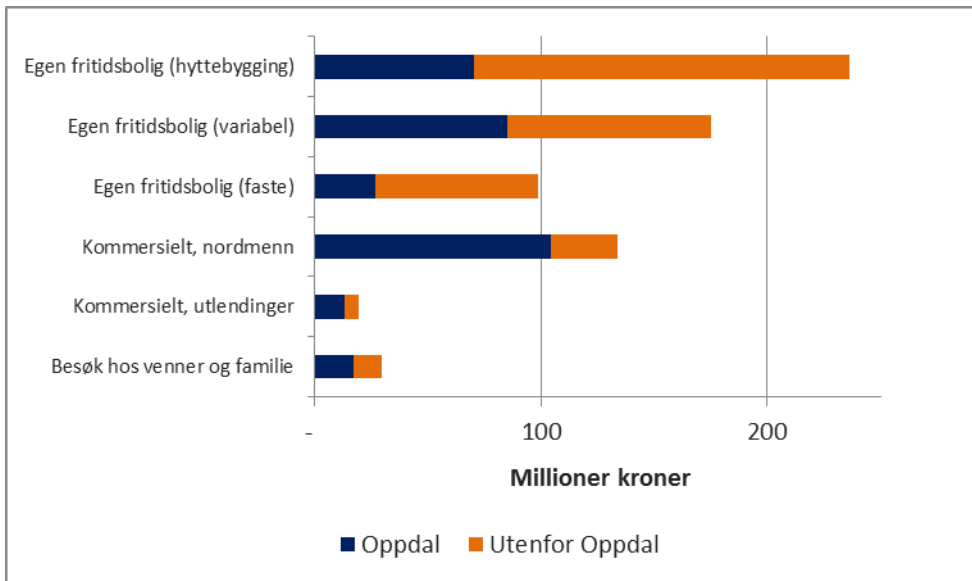
I 2012 beløp det reiselivsrelaterte forbruket og realinvesteringer i Oppdal seg til om lag 318 millioner kroner. I tillegg genererer reiselivsnæringen i Oppdal 375 millioner kroner utenfor kommunens grenser.

Omsetningen direkte relatert til hyttebygging beløp seg til 71 millioner kroner i Oppdal. De eksisterende hyttene i Oppdal skapte etter våre beregninger til sammen en omsetning, i form av oppussing, offentlige avgifter og andre faste utgifter, på 27 millioner kroner i kommunen. Besøkende til disse hyttene hadde et variabelt forbruk i Oppdal på 85 millioner kroner. Vi har illustrert den direkte reiselivsrelaterte omsetningen i Figur 4 under.

Kommersielle overnattingsformer sto til sammen for nærmere 118 millioner kroner i Oppdal, fordelt på i overkant av 104 millioner kroner fra nordmenn og 13 millioner fra utlendinger. De resterende 17 millioner kronene var knyttet til besøk hos venner og familie.

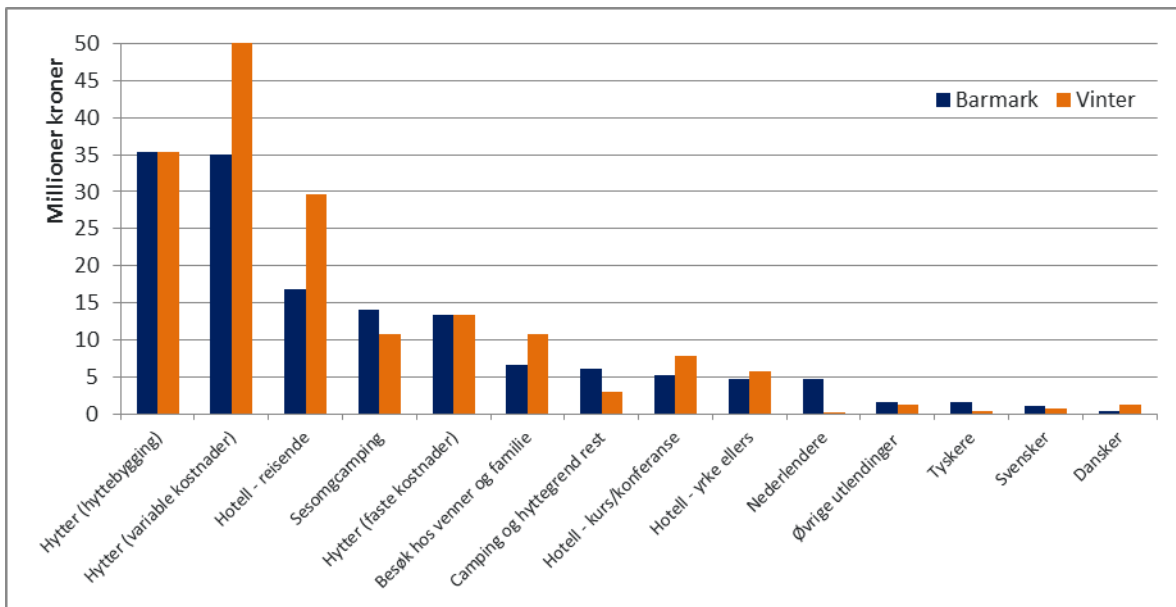
⁹ Tomtekjøp ses bort i fra, siden det er snakk om en omfordelingseffekt snarere enn generering av nye verdier.

Figur 4 – Forbruk og investeringer relatert til reiselivsaktiviteten i Oppdal. Kilde: Menon (2013)



Selv om det er flere tilreisende om sommeren (52,9 prosent mot 47,1 prosent), er forbruket litt høyere om vinteren (53,7 prosent mot 46,3 prosent).¹⁰ Dette skyldes at vinterforbruket for de ulike gruppene tilreisende jevnt over er høyere enn sommerforbruket, særlig når det gjelder aktiviteter. I tillegg er det flere hotellgjester med høyt forbruk og færre camping og hyttegrendgjester med lavt forbruk om vinteren. Totalt beløper den direkte reiselivsrelaterte omsetningen seg til nærmere 147 millioner kroner om sommeren og vel 171 millioner kroner om vinteren.

Figur 5 – Direkte reiselivsrelatert omsetning i Oppdal fordelt sesong og på forbrukergrupper med splitting av hytteomsetningen på undergrupper. Menon (2013)



¹⁰ Denne forutsetningen kan selvfølgelig kritiseres. For eksempel er det rimelig å tro at kostnadene forbundet med strøm er høyere om vinteren, mens bygg og anleggsgnæring kan tenkes å ha høyere reiselivsrelatert omsetning om sommeren. Kompleksheten i analysen av sesongfordelingen for disse omsetningspostene vil imidlertid ikke ha noe betydning for den videre analysen.

Ulike gruppers omsetning varierer med sesongene, ettersom antall gjestedøgn og forbruksmønsteret endrer seg. For besøkende ved private hytter, norske hotellbesøkende, besøkende hos venner og familier, samt dansker er forbruket om vinteren størst. For besøkende på camping og hyttegrender, og utlendinger utenom dansker og nederlendere især er sommersesongen størst. Vi har oppsummert forbruket og investeringene i Oppdal som er direkte relatert til reiselivet i kommune i Figur 5. Som en forenkling har vi antatt at de faste kostnadene ved eksisterende hytter og omsetningen knyttet til hyttebygging er jevn hele året.

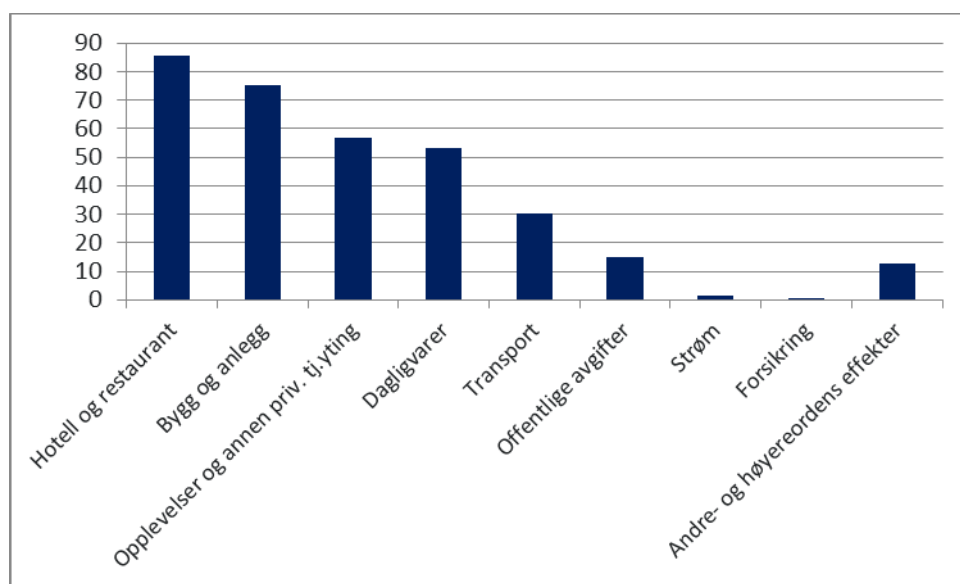
4. Statusanalyse – Ringvirkninger i Oppdal

Reiselivet genererte forbruk og realinvesteringer til om lag 318 millioner kroner i Oppdal i 2011. I kapittel 3 beregnet vi det totale konsumet ut i fra tolv ulike forbrukersegmenter. I dette kapittelet skal vi vise hvilke næringer i Oppdal som får omsetning som følge av det reiselivsbaserte konsumet og hvor mange som er sysselsatt som følge av dette forbruket.

4.1. Reiselivsrelatert konsum skaper omsetning på over 330 millioner kroner

Næringslivet i Oppdal opplevde ifølge Menons beregninger en samlet omsetning i overkant av 331 millioner kroner i både direkte omsetning og andre- og høyereordens ringvirkninger fra reiselivsbasert forbruk i kommunen. Figur 6 viser hvordan omsetningen fordeler seg mellom næringene. Som vi ser «Hotell og restaurant» omsetter mest fra reiselivskonsumet med 86 millioner kroner. Deretter følger «Bygg og anlegg» med 75 millioner kroner og «Opplevelser og annen privat tjenesteyting» med 57 millioner kroner. Hotell og restaurantbransjen er Dagligvarebransjen har en omsetning på 53 millioner kroner, «Transport» 30 millioner kroner, mens turistbasert konsum genererer 15 millioner kroner i offentlige avgifter til Oppdal kommune, ifølge våre beregninger.

Figur 6 – Reiselivsrelatert omsetning i Oppdal i 2011 fordelt på næringer. Kilde: Menon



Vi beregner at 318 millioner kroner omsettes direkte fra turistenes konsum, mens andre og høyereordenseffekter¹¹ fra dette konsumet gir omsetning på 13 millioner kroner.¹²

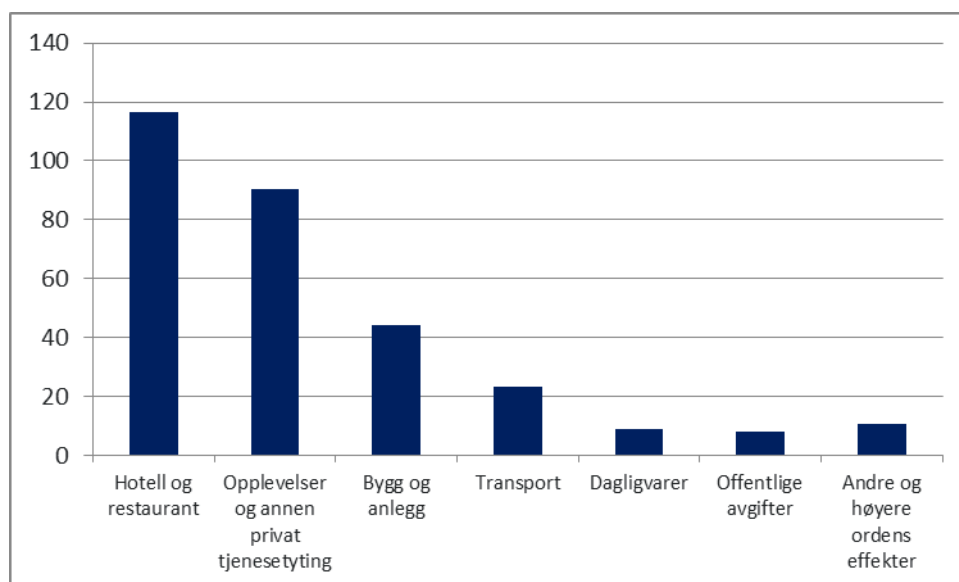
¹¹ Andre- og høyereordens effekter betyr omsetning som genereres av at næringene benyttet inntekter fra det turistbaserte konsumet til å kjøpe varer og tjenester fra underleverandører. Økt aktivitet i reiselivet vil generere omsetning nedover i verdikjeden og vil skape omsetning som spres geografisk utover landet. Statistisk sentralbyrås kryssløpsanalyse viser omfanget av kjøp mellom ulike næringer, og statistikken blir brukt som utgangspunkt for å beregne i hvor stor grad bedriftene fra Oppdal kjøper varer og tjenester fra underleverandører, samt sysselsettingseffekter av disse kjøpene.

¹² Andre- og høyereordens effektene fra reiselivsnæringen i Oppdal vil ikke bare tilfalle kommunen, men også andre steder i landet. Det faller utenfor rammen av dette prosjektet å kalibrere hvor stor andel Oppdal vil ha av andre- og høyereordens effekter. Erfaringer fra liknende prosjekter tilsier imidlertid at andelen vil ligge mellom 7,5 prosent og 15 prosent. Ut i fra avstanden til nærliggende økonomiske og befolkningsmessige kraftsentre og eksisterende empiri om turiststrømmene i området antar vi her at 12,5 prosent av omsetningen fra

4.2. Turisters konsum skaper vel 300 arbeidsplasser i Oppdal

I dette delkapittelet ser vi på hvor mye sysselsetting som skapes direkte av reiselivsbasert konsum i Oppdal. Våre beregninger er basert på beregnet omsetning fra reiselivskonsum i Oppdal fordelt på de ulike næringene ganget med forholdstall mellom omsetning og sysselsetting for de samme næringene. Figur 7 viser sysselsetting fra reiselivsbasert konsum fordelt på næringer i Oppdal.

Figur 7 – Sysselsetting i Oppdal i 2011 skapt av reiselivsbasert konsum. Kilde: Menon



Som vi ser skaper det reiselivsbaserte forbruket klart mest arbeidsplasser innenfor hotell- og restaurantbransjen og annen tjenesteyting. Dette henger sammen med at disse næringene er svært tjenesteintensive, både i forhold til næringslivet generelt og i forhold til de andre næringene som opplever økt omsetning på bakgrunn av reiselivet i Oppdal.

Reiseliv sysselsetter 117 arbeidstakere innen «Hotell og restaurant», 91 arbeidstakere er sysselsatt innen «Opplevelser og annen tjenesteyting», mens omsetning fra reiseliv sysselsetter 44 arbeidstakere innen «Bygg og anlegg». Våre beregninger tilsier at reiseliv skaper 23 arbeidsplasser innen «Transport» og ni arbeidsplasser innen «Dagligvarer» i Oppdal. Vi har funnet at reiselivsbasert konsum skaper åtte arbeidsplasser innen det offentlige i Oppdal, men dette tallet må tolkes med forsiktighet da relasjonen mellom sysselsetting og omsetning er høyst usikker for det offentlige. Det vil uansett være en gevinst knyttet til økt skattetilgang. Økt aktivitetsnivå gir rom for flere offentlige arbeidsplasser lokalt, men det er ikke gitt at skatteinntektene tilfaller kommunen.

4.3. Ringvirkninger fra turister konsum skaper ti arbeidsplasser i Oppdal

Aktivitet i reiselivet vil skape omsetning også i andre deler av næringslivet. Andre- og høyereordens sysselsettingseffekter henviser til ringvirkningene fra den økte aktiviteten som reiselivet fører med seg. Ved bruk av Statistisk sentralbyrås kryssløp for varekjøp mellom ulike næringer, finner vi hvilke bransjer som opplever økt omsetning som underleverandører til reiselivsnæringene, og hvor mange mennesker som

det turistbaserte konsumet vil tilfalle i underleverandører i Oppdal kommune, mens altså 87,5 prosent av ringvirkningene vil gi omsetning i andre kommuner.

sysselsettes i disse bransjene. (Se for øvrig vedlagt metodekapittelet for nærmere beskrivelse av hvordan ringvirkninger beregnes.)

Tabell 5 – Andel av reiselivsbedrifters omsetning som går til kjøp av varer og tjenester fra underleverandører.
Kilde: SSB

	Hotell og restaurant	Varehandel	Transport	Annen privat tjenesteyting
Andel input fra andre næringer i Norge	0,23	0,75	0,17	0,14

Tabell 5 over viser at 23 prosent av inntektene innen hotell og restaurant går kjøp av varer og tjenester fra andre næringer i Norge, mens det tilsvarende tallet er 75 prosent innen varehandel. For transportbedrifter går i snitt 17 prosent av omsetningen til kjøp fra annet norsk næringsliv, mens 14 prosent av omsetningen innen annen privat tjenesteyting gjør det samme. SSBs næringskryssløp forteller oss hvilke næringer som er underleverandører til reiselivsnæringene, mens vi finner forholdet mellom omsetning og sysselsetting i disse bransjene i Menons regnskapsdatabase. Videre kjøper underleverandørene varer og tjenester fra andre næringer, slik at omsetning fra turister i Oppdal sitt konsum sprer seg fra næring til næring og sprer seg geografisk. Vi har antatt at 12,5 prosent av ringvirkningene tilfaller underleverandører i Oppdal (se vedlegg 6.1 for nærmere forklaring). Jo lenger man går utover i verdikjeden, desto større andel av ringvirkningene er nasjonale, og desto mer tjenesteintensiv blir næringen. Vi derfor har antatt at forholdet mellom omsetning og sysselsetting for tredje- og høyereordens effektene er det samme som et gjennomsnitt av tjenesteytende næringer.

Ved å spore reiselivsnæringenes omsetning i bakover i verdikjeden har vi beregnet at ti arbeidsplasser i Oppdal skapes av ringvirkninger fra turistenes konsum i kommunen. I tillegg til disse arbeidsplassene viser våre beregninger at 73 andre arbeidsplasser skapes av dette konsumet rundt om i Norge. Det er viktig å understreke at virkningene er å anse som bruttoeffekter. Grunnet lav arbeidsløshet i Norge i dag, vil sysselsetting et sted, i stor grad vil fortrenge sysselsetting et annet sted.

5. Scenarioanalyse – Reiselivsbasert omsetning på over 480 millioner kroner i 2018

I dette kapitlet vil et tenkt scenario for utvikling innen Oppdals reiseliv presenteres. Scenarioet er utarbeidet i samarbeid med Klaas van Ommeren fra ONF, samt andre aktører fra reiselivet i Oppdal. Vårt studium viser de økonomiske virkningene av en realistisk og ønsket utvikling. Formålet med scenarioanalysen er å vise hvilke næringer, som kan vente seg økt omsetning dersom man klarer å oppnå den skisserte veksten. Vi har satt 2018 som år for scenarioet. I 5.1 vil antagelsene om veksten presenteres. Deretter beregnes fremtidig forbruk og investeringer i delkapittel 5.2. Omsetning i de ulike reiselivsbransjene behandles i delkapittel 5.3, før sysselsettingseffektene i scenarioet presenteres i delkapittel 5.4

5.1. Antagelser om utviklingen

Vi har tatt utgangspunkt i de samme tolv forbrukersegmentene som i analysen av dagens reiselivsnæring i Oppdal, samt utviklingen innen hyttebygging og tilknyttede faste hyttekostnader. Som i analysen av dagens situasjon har vi delt opp i barmark- og vintersesong for de ulike forbrukersegmentene.

Det er store forskjeller mellom anslått vekst mellom de ulike forbrukersegmentene, som tabellen for scenario barmark 2018 under viser. Den sterke veksten innen hotellovernattinger er lagt i fra utenkelig; allerede i 1998 hadde Oppdal 169 000 gjestedøgn innen hotell/appartement. Det stor ledig kapasitet innen hotellovernatting i kommunen. Utfordringen ligger i å utnytte kapasiteten og da spesielt i forhold til konferansemarkedet. Her kreves det sannsynligvis en viss utbygging av passende møtelokaler.

Tabell 6 – Scenario: Utvikling i gjestedøgn barmark i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon

Gjestedøgn etter segment i Oppdal				
SOMMER	2011	Endring	2018	Totalt forbruk 2018
Hotell - ferie/fritid, Norge	26 015	73 %	45 006	32 160 196
Hotell - kurs/konf., Norge	7 091	292 %	27 797	22 882 770
Hotell - yrke ellers, Norge	5 322	0 %	5 322	5 270 413
Hyttegr. og camp. utm. sesongcamp., Norge	19 439	10 %	21 382	7 485 318
Sesongcamping	51 374	10 %	56 511	17 069 949
Egen fritidsbolig	324 555	29 %	418 676	49 760 298
Besøk hos venner og familie	34 462	0 %	34 462	7 369 501
Svensker	4 649	10 %	5 114	1 332 939
Dansker	1 674	6 %	1 774	524 717
Tyskere	4 901	6 %	5 195	1 900 813
Nederlandere	14 154	35 %	19 108	6 991 886
Øvrige utlendinger	5 066	6 %	5 370	1 933 770

Det antas en økning på 29 prosent innen gjestedøgn i egen fritidsbolig. Dette tallet er vi kommet frem til ved å anta en årlig tilvekst av 118 hytter i Oppdal, samtidig som antallet gjestedøgn per hytte holdes konstant. Vi har ingen særlig grunn til å tro at besøk av venner og familie vil endres i verken den ene eller den andre retning. Vi har med derfor antatt at situasjonen vil være den samme i 2018 som i 2011. Det er anslått en vekst på 35 prosent blant besøkende fra Nederland, fordi man har planer om sterkere satsning mot dette markedet. Ellers ser en for seg en viss vekst blant besøkende svensker, dansker og tyskere og øvrige utlendinger.

På vintersesongen er det også antatt en sterk økning innen hotellovernattinger, noe som innebærer bedre utnyttelse av allerede eksisterende kapasitet. Det er også på vinteren antatt sterk vekst innen kurs/konferanse.

Ellers har man skissert nokså sterk vekst innen besøk av egen fritidsbolig og besøk fra danske gjester. Hyttebesøkende kommer av økt hyttebygging i dagens takt, i tillegg til en viss økning i bruken av disse hyttene. Bruksøkningen må henge sammen med et forbedret vinterprodukt i Oppdal. Man ser for seg å ordne minst en turoperatør til fra Danmark, noe som alene vil kunne gi 50 prosents økning i danske gjester.

Tabell 7 Scenario: Utvikling i gjestedøgn vinter i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon

Gjestedøgn etter segment i Oppdal				
VINTER	2011	Endring	2018	Totalt forbruk 2018
Hotell - ferie/fritid, Norge	31 341	92 %	60 175	62 503 296
Hotell - kurs/konf., Norge	7 775	108 %	16 172	18 042 088
Hotell - yrke ellers, Norge	5 322	0 %	5 322	6 852 639
Hyttegr. og camp. utm. sesongcamp., Norge	10 036	10 %	11 040	3 551 604
Sesongcamping	26 524	10 %	29 177	12 992 039
Egen fritidsbolig	318 937	34 %	427 376	74 279 774
Besøk hos venner og familie	33 866	0 %	33 866	11 776 996
Svensker	3 029	0 %	3 029	895 900
Dansker	4 299	50 %	6 449	1 969 329
Tyskere	1 453	0 %	1 453	513 626
Nederlandere	151	0 %	151	53 451
Øvrige utlendinger	3 716	0 %	3 716	1 415 954

For øvrige turistsegmenter har man ikke noe strategi for å øke antall besøkende og derfor lar vi disse gruppene stå uendret fra dagens situasjon. Når det gjelder hver av turistsegmentenes forbruk, antar vi at alle segmentene øker forbruket med ti prosent. Dette er en grov antagelse, men vi differensierer ikke mellom ulike segment, fordi det er stor usikkerhet rundt hvordan utviklingen vil forløpe seg gruppe for gruppe.

En annen viktig del av reiselivet i Oppdal er forbruk og investeringer knyttet til fritidsboliger. Ifølge Statistisk sentralbyrå ble det i 2011 igangsatt 133 fritidsbygninger mot 59 fritidsboliger i 2010. Videre ble det ferdigstilt 172 fritidsboliger i 2011 og 108 fritidsboliger i 2010. Ved å beregne et gjennomsnitt av nylig påbegynte hytter og nylig ferdige hytter for de to årene fikk vi en vekst på 118 fritidsboliger i 2011. Vi vet at bygging av fritidsboliger fluktuerer mye over konjunkturer, men vi også at veksten har vært på 118 hytter i gjennomsnitt fra 2010 til 2011. Vi velger derfor å holde veksten konstant frem til 2018.

Tabell 8 - Scenario: Utvikling i hyttebygging og forbruk og investeringer knyttet til eksisterende hytter i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon

	Antall hytter	Prosent økning i hytter	Antall hytter 2018	Investering per hytte 2011	Prosent økning i hytter	Investering per hytte 2018
Egen fritidsbolig	3 093	27 %	3 919	32 000	10 %	35 200
Hyttebygging	118	0 %	118	2 000 000	10 %	2 200 000

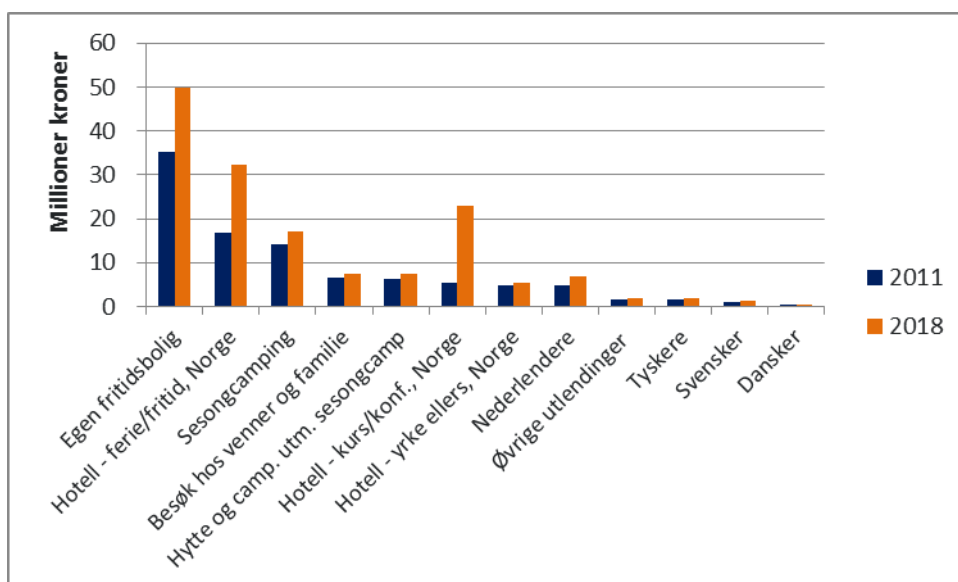
Vi har som for de ulike turistsegmentene antatt at byggekostnader og fast forbruk knyttet til hytter kommer til å øke med ti prosent frem til 2018.

5.2. Forbruk og investeringer knyttet til bygging av egen fritidsbolig fortsatt størst i 2018

Våre beregninger tilsier at forbruket øker fra 318 millioner kroner i 2011 til 464 millioner kroner i 2018, dersom vårt scenario skulle bli virkelighet. Dette ville innebære en samlet vekst på 46 prosent fra 2011. Figur 8 viser hvordan forbruket i de ulike segmentene vil forandre seg i barmarksesongen fra 2011 til 2018.

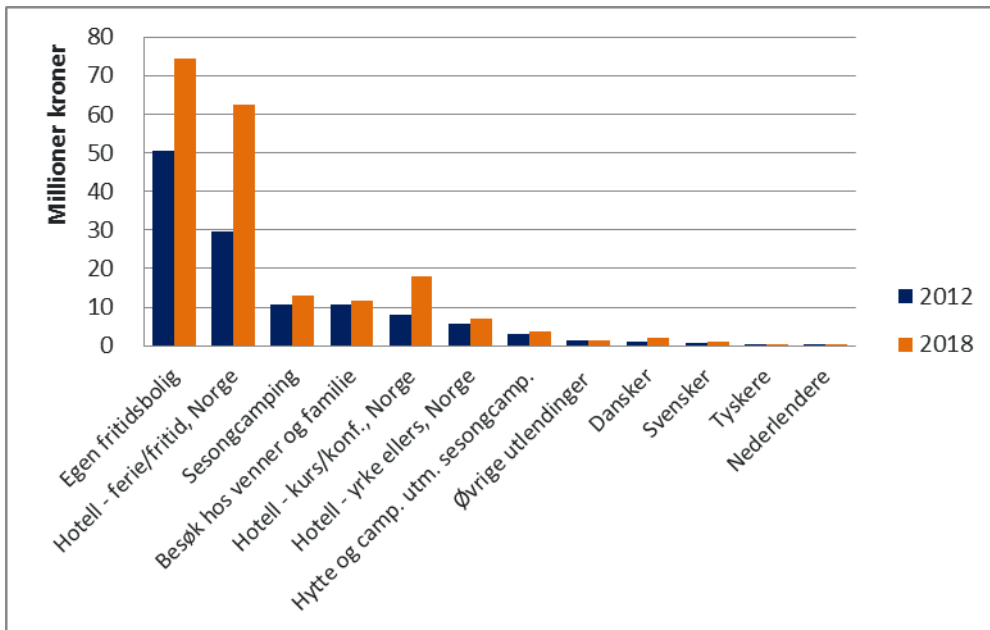
Som vi ser vil fortsatt forbruk fra besøkende ved egen hytte være størst med en oppgang fra 35 til 50 millioner kroner, en vekst på omtrent 43 prosent. Det vil si at gitt våre antagelser vil hyttene i Oppdal være relativt like betydningsfulle i forhold til annet reiseliv i barmarksesongen i 2018 som i dag. Hotellovernattinger med ferie som formål vil øke fra 17 millioner til 32 millioner kroner i barmarksesongen. Dette tilsvarer en vekst på hele 90 prosent. Denne veksten avhenger at man klarer å utnytte allerede eksisterende hotellkapasitet mye bedre bygden. Ifølge scenarioantagelsen vil den største veksten komme innen kurs/konferanse, en vekst på hele 331 prosent gir en forbruksøkning fra 5 millioner kroner til 23 millioner kroner.

Figur 8 – Forbruk barmarksesong i Oppdal i 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon



I vintersesongen vil også besøkende ved egen hytte ha det største forbruket i Oppdal med en vekst fra 50 millioner til 74 millioner kroner i 2018; en vekst på 48 prosent. Ferierende på hotell vil, gitt antagelsene, ha en økning i forbruket på 111 prosent; fra 30 millioner til 63 millioner kroner i 2018. Kurs/konferanse-segmentet øker til å bli det tredje største segmentet i vintersesongen med en vekst i forbruket fra 7 millioner til 18 millioner kroner i 2018, det vil si 130 prosents vekst.

Figur 9 – Forbruk vintersesong i 2011 og 2018. Kilde: Menon



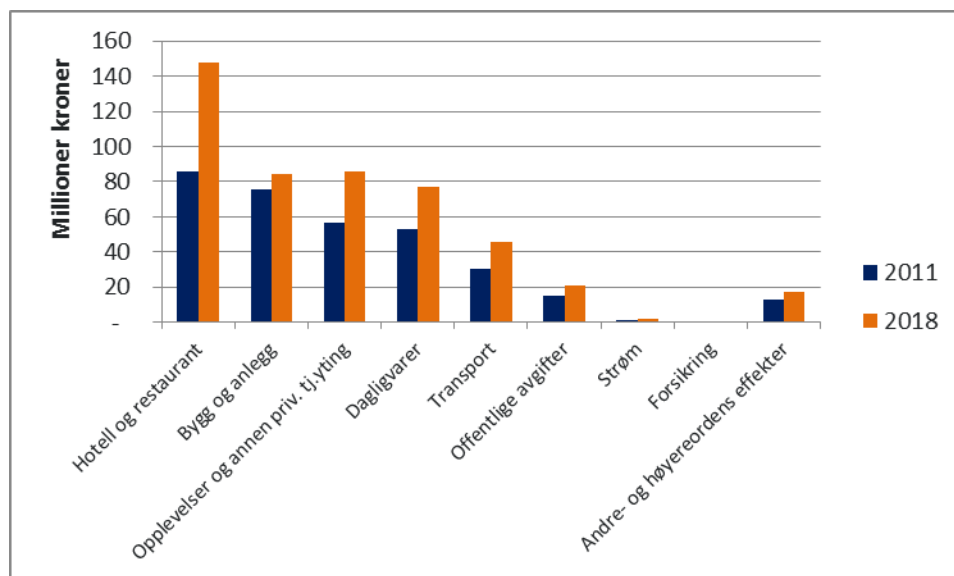
Vi antar at det fortsatt bygges 118 fritidsboliger i Oppdal i 2018 og at 30 prosent av byggeinvesteringene tilfaller entreprenører i Oppdal som før, og inntektene fra selve byggingen vil bli i underkant av 78 millioner kroner i 2018. Vedlikehold av 3 919 hytter vil generere 37 millioner kroner for næringslivet i Oppdal i 2018. Dette betyr at bygging og vedlikehold av hytter samlet beløper seg til 115 millioner kroner i inntekter, hvorav 25 prosent av samlet reiselivsrelatert forbruk og investeringer tilfaller kommunen. Inntektsveksten blir med det 18 prosent høyere enn i 2011.

5.3. Omsetning fra det reiselivsbaserte konsum blir mer enn 480 millioner kroner i scenario 2018

I scenarioet for 2018 øker det reiselivsbaserte forbruket fra 318 millioner kroner i 2011 til 465 millioner kroner. Når man i tillegg tar høyde for at god del av denne omsetningen benyttes til å kjøpe varer og tjenester fra underleverandører, blir den totale omsetningen fra det reiselivsbaserte forbruk og investeringer 482 millioner kroner i Oppdal i 2018. Vi regner med at av de 465 millioner kronene forbruket beløper seg på, brukes 138 millioner kroner på kjøp fra underleverandører i flere ledd utover i næringslivet rundt omkring i hele Norge. Vi har antatt at 12,5 prosent av disse kjøpene tilfaller underleverandører i Oppdal, slik at 17 millioner av høyereordens ringvirkninger skjer i kommunen.

Vi ser av Figur 10 under at hvis vårt scenario skulle virkeliggjøres vil hotell- og restaurantbransjen være den bransjen som har størst omsetning fra reiselivet i Oppdal. Hotell- og restaurantbransjen vil øke sin omsetning fra 86 millioner kroner i 2012 til 148 millioner kroner i 2018, en vekst på 73 prosent. Det vil skyldes at den største veksten i vårt scenario kommer innen turistsegmentene som bor på hotell, og da spesielt kurs/konferanse-segmentet. Ellers vil bygg- og anleggsbransjen fortsatt oppleve stor omsetning fra turister; en vekst på 12 prosent fra 75 millioner kroner til 84 millioner kroner i 2018. Veksten på 12 prosent er relativt beskjeden i forhold til andre bransjer, noe som skyldes at vi antar stabil hytteutbygging med 118 fritidsboliger i året. Ellers vil man innen opplevelsesbransjen, inkludert forbruk tilknyttet skianlegg, oppleve en vekst på 51 prosent fra 57 millioner kroner i 2011 til 86 millioner kroner i omsetning i 2018. Dette er også et resultat av at vekstsegmentene som overnatter på hotell bruker relativt mye penger på aktiviteter.

Figur 10 – Omsetning fra det reiselivsbaserte konsumet i Oppdal i 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon



Dagligvarebransjen i Oppdal vil på sin side oppleve en vekst på hele 45 prosent fra 53 millioner kroner i 2011 til 77 millioner kroner 2018. Inntekter fra offentlige avgifter tilknyttet fritidsboliger vil øke med 39 prosent fra 15 millioner kroner i 2011 til 21 millioner kroner i 2018. Ringvirkningene av at reiselivet skaper omsetning for næringslivet i Oppdal, vil etter våre beregninger øke med 31 prosent fra 13 millioner kroner i 2011 til 18 millioner kroner i 2018.

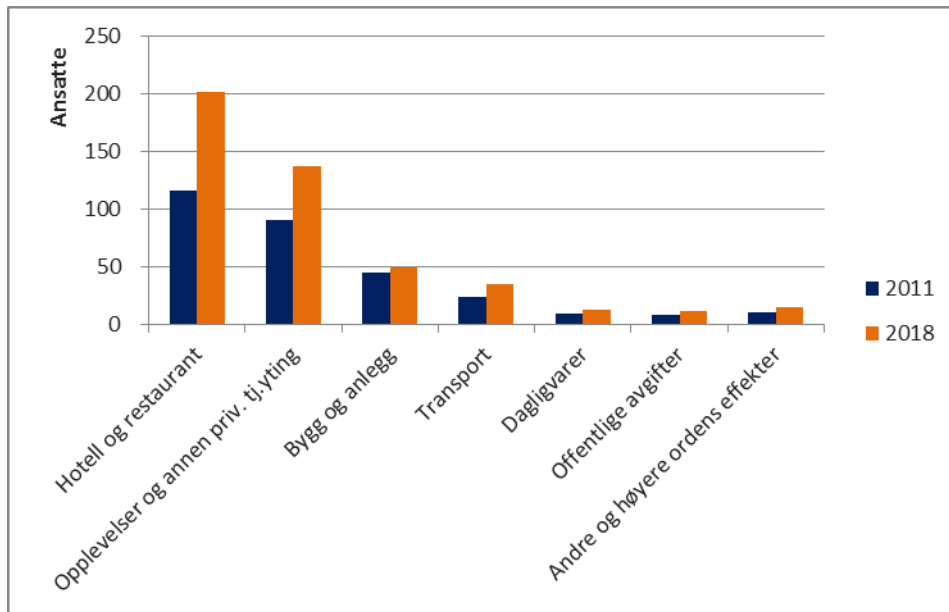
5.4. Den reiselivsbaserte omsetningen skaper mer enn 460 arbeidsplasser i Oppdal 2018

Vi har i forrige kapittelets analyse funnet ut at dagens reiselivsbaserte konsum i Oppdal legger mulighetene til rette for å ansette 302 mennesker i Oppdal. I vårt scenario for forbruksvekst innen reiselivet i Oppdal vil det reiselivsbaserte konsumet kunne legge til rette for at 462 mennesker sysselsettes i Oppdal. Dette ville i så fall innebære en sysselsettingsvekst på 53 prosent eller 160 nye stillinger i kommunen.

Det reiselivsbaserte konsumet sysselsatte flest mennesker innen hotell- og restaurantbransjen i 2011, og vil gjøre det også i fremtiden dersom scenarioet skulle vise seg å slå til i 2018. Hotell- og restaurantbransjen er svært arbeidsintensiv; det omsettes for 730 000 kroner i snitt per ansatt i bransjen, i motsetning til for eksempel varehandel, hvor det omsettes for over 6 millioner kroner per ansatt. Den anslåtte veksten på 62 millioner kroner ville derfor kunne sysselsette 85 nye ansatte i Oppdal alene. Hotell- og restaurantbransjen vil sysselsette 202 ansatte.

I scenarioet for 2018 vil opplevelser og annen privat tjenesteyting være den neste største bransjen sysselsettingsmessig i Oppdal. Ansatte innenfor blant annet opplevelser og kultur vil her øke fra 91 til 137 ansatte. Denne store veksten ville derimot uteblitt fra bygg- og anleggsbransjen, ifølge våre beregninger ville det her blitt sysselsatt 50 ansatte, mot 44 i dag.

Figur 11 – Sysselsetting fra det reiselivsbaserte konsum i Oppdal 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon



Menons ringvirkningsmodell viser hvordan en nærings inntekt skaper sysselsetting direkte og gjennom ringvirkninger til andre næringer. Et viktig moment som bør nevnes i den anledning, som ikke er inkludert i modellen, er at økt inntekt i en næring påvirker avlønningen av innsatsfaktorene innad i næringen og påvirker konkurransen om arbeidskraft med andre næringer. En sterk inntektsøkning vil sannsynligvis forandre arbeidskraftens produktivitet. Endringen i arbeidsproduktiviteten kan skje gjennom høyere total faktorproduktivitet og ved at økte driftsoverskudd vil tiltrekke kapital og dermed øke kapitalintensiteten på lengre sikt. Begge deler øker verdiskapingen per ansatt. Økt arbeidsproduktivitet fører gjerne til økt lønn per arbeidstime, noe som i så fall vil dempe sysselsettingsveksten. Økt lønn i en næring vil også påvirke konkurransen om arbeidskraft med andre næringer.

Sterk lokal vekst i en næring øker behovet etter arbeidskraft. Arbeidskraften kan komme fra forskjellige kilder. Enten sysselsettes personer som har vært utenfor arbeidsstyrken i Oppdal, det vil si personer som har vært arbeidsledige eller ansatt utenfor kommunen. Eller ansettes personer som allerede er i arbeidsstyrken i Oppdal, det vil si at sysselsettingsvekst i den aktuelle næringen i Oppdal da forårsaker sysselsettingsreduksjon i andre næringer i Oppdal. Sett fra lokalt nivå vil verdiskapingen i Oppdal øke, dersom man klarer å øke sysselsettingen i kommunen, eller dersom personer allerede ansatt i Oppdal mottar høyere lønn.

6. Vedlegg

I vedleggene vil først Menons ringvirkningsmodell presenteres nærmere i detalj, deretter gjennomgås beregningene av forbruk per gjestedøgn og beregningene av sysselsettingseffekter av økt omsetning i Oppdal. Tilslutt følger liste over figurer og tabeller.

6.1. Metode: Menons ringvirkningsmodell

Menon har utviklet en egen ringvirkningsmodell for å kunne anslå nærings-, sysselsettings og skattevirkninger av ulike former for aktivitet. Modellen er tuftet på Menons eierskapsdatabase, så vel som Statistisk sentralbyrås (SSB) nasjonalregnskapstall og næringskryssløp fra 2009. Eierskapsdatabasen og nasjonalregnskapstallene benyttes for overordnede makrostrukturelle betraktninger og skatteanalyser, mens kryssløpsanalysen anvendes for å anslå hvordan en næring påvirker aktiviteten i en annen næring.

Menon har dessuten utviklet en egen geografisk modul for næringstygde, som med basis i avstander og det relevante næringslivets størrelse fordeler ringvirkningene av andre og høyere orden fra en region utover om omkringliggende regioner. I vår ringvirkningsanalyse for Oppdal er hovedfokus på sysselsettingsvirkninger og omsetning. I den grad det er geografiske betraktninger er de tuftet erfaringer fra andre analyser og kvalitative vurderinger, mens påvirkning av skatteinngangen ikke er analysert.

Det er viktig å understreke at virkningene er å anse som bruttoeffekter. Dette følger av at økt sysselsetting et sted, i praksis vil fortrenge sysselsetting et annet sted. Det kan naturligvis også forekomme at arbeidsstyrken blir større, enten det skjer gjennom arbeidsinnvandring eller ved at arbeidsledige eller personer utenfor arbeidsstyrken kommer i arbeid. Statistisk sett vil disse effektene imidlertid i liten grad dominere på makronivå. Uten vridende økonomisk politikk eller dominerende klyngemekanismer vil nemlig sysselsetting tiltrekkes av de næringene som har høyest avkastning, ettersom disse vil ha en høyere betalingsvillighet for å ansette medarbeidere.

Våre anslag er å anse som minimumanslag. Det vil også være en del feilkilder som trekker i ulike retninger. Vi har i vår analyse ikke tatt med at økt aktivitet gir høyere privat konsum i Oppdal. I mangel av tilgjengelig statistikk har vi ikke justert for dagsbesøkende og gjennomreisende. Dette tilsier at de reelle effektene er høyere enn det vi finner. På en annen side har vi ikke tatt inn betraktningen at fastboende kan benytte seg av hytter og kommersielle overnattinger i kommunen. Dette er en mindre feilkilde som skulle vært tatt ut, dersom det hadde eksistert tilgjengelige tall for sammenhengen. Omfanget av ikke-kommersiell utleie av private hytter er heller ikke tatt med, men bruken fanges opp av tallene for hyttebruk.

Vi har i den statusrettede ringvirkningsanalysen benyttet gjestedøgnstatistikk for 2011 fra Statistisk sentralbyrå og Statistikknett. Videre har vi benyttet tallmateriale fra Klaas van Ommeren fra ONF og Dovrefjellrådet og benyttet oss av hans korreksjoner. Tolv besøksgrupper og to årstider og sju variable forbrukskategorier knyttet til antall gjestedøgn danner utgangspunktet for analysen. I tillegg har vi analysert fem forbruks- og investeringskategorier knyttet til antall eksisterende hytter og en gruppe knyttet til hyttebygging. Som basis for forbrukstallene for de ulike gjestegruppene har vi benyttet egne ringvirkningsanalyser, gjesteundersøkelser utarbeidet Transport økonomisk institutt og en hytteundersøkelse utarbeidet av ONF.¹³ Alle tall er inflasjonsjusterte til 2012-kroner.

¹³ Sentrale analyser inkluderer Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 1, TØI rapport 1092/2010, Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 2, TØI rapport 1119/2010, Farstad, E. og Rideng, A. (2008): *Utenlandske turistenes forbruk i Norge 2007*, TØI

Statusanalysen etterfølges av en scenarioanalyse, der vi tar for oss hypotetiske endringer i forbrukstall og gjestedøgn. Det er den samme metodikken, modellrammeverket og tallmaterialet som ligger til grunn for denne analysen som forrige. Endringene har vi funnet frem til i samarbeid med ONF ut i fra hva som er realistisk, og hva som kan være hensiktsmessige målsetninger for reiselivsnæringen lokalt. Scenarioanalysen gir kvantitative funn om utviklingstrekk og kan være egnet som beslutningsgrunnlag på reiselivssatsinger skal utformes.

6.2. Estimering av forbruk per gjestedøgn

For å identifisere forbruk i Oppdal knyttet til antall gjestedøgn har vi studert sammenhenger mellom ulike forbrukskategorier og overnattingsformer. I praksis multipliseres turistenes gjennomsnittlige dagsforbruk med antall gjestedøgn og Oppdals konsumandel for hver forbrukskategori og en gitt overnattingsform.

Forbrukstallene i denne rapporten bygger på Transportøkonomisk institutts kartlegging av de tilreisendes konsum om sommeren og vinteren fordelt på sju forbrukskategorier; «overnatting», «servering», «transport», «dagligvarer», «øvrige varekjøp», «aktiviteter» og «andre utgifter».¹⁴ Forbruket for hver overnattingsform over hver forbrukskategori er inflasjonsjustert til 2012-kroner i tråd med Norges Bank oppgivelse av konsumprisindeksen. Inflasjonsjusteringen bygger på et estimat for inflasjonen i november og desember 2012.

Det fins naturligvis en del feilkilder her. Det kan for eksempel være at enkelte hytteeiere fremleier hyttene sine. Fremleie av hytter vil imidlertid være av mindre betydning, siden gjestedøgnene er mer i statistikken og hytteeierne, som mottar leieinntektene, primært bor utenfor kommunen. Et annet eksempel er at det i ferier som regel vil være flere personer på hyttene, samtidig som oppholdstiden for alle gjester i hovedsak vil være lenger enn ved helgeopphold. Dette kan gi stordriftsfordeler i konsumet og medføre at de tilreisende er mindre aktive per dag, i tillegg vil forbruk til og fra hytta utgjøre en større andel av totalforbruket ved helgeopphold. Det er imidlertid grunn til å tro at forholdet mellom gjestedøgn ved ferieopphold og gjestedøgn i helgeopphold i Oppdal vil avvike så betydelig fra landsgjennomsnittet, at dette får store konsekvenser for forbrukstallene. Dermed vil forskjell mellom helgeopphold og ferieopphold langt på vei allerede være inkorporert i vårt beregningsgrunnlag.

Vi har justert forbruk på aktiviteter på vinteren noe opp for å reflektere at Oppdal er en utpreget skidestinasjon hvor mange turister bruker mye penger på heiskort. For hytter har vi tatt ut kostnadene for overnatting. For besøkende hos familie og venner har vi flyttet overnattingskostnadene over i forbrukskategorien for andre utgifter, da en overflytting gir et mer presist resultat i henhold til hvilke bransjer omsetningen tilfaller i den påfølgende ringvirkingsanalysen.

For de utenlandske gjestene har vi kun fått spesifisert utenlandske grupper totalforbruk om sommeren og vinteren. Med bruk av disse forbrukstallene forutsetter vi implisitt at forholdet mellom hotellgjester og gjester ved hyttegrend og camping er forholdsvis like i Oppdal og på landsbasis for svensker, dansker, tyskere, nederlendere og andre utlendinger. Fordelingen av hvert gjestedøgn forbruk over forbrukskategorier er basert på en lik vektning av fordelingen ved hotell og camping og hyttegrend utenom sesongcamping. I tillegg til denne vektleggingen har vi besluttet å justere transportforbruket opp, for å få med at utlendingene typisk vil ha høyere transportkostnader enn nordmenn. Forbrukstallene for utlendingene inkluderer kun forbruket i Norge.

rapport 941/2008, Enger, A., Holmen, R.B. og Fjose, S. (2012): *Ringvirkingsanalyse av reiselivsnæringen i Sirdal*, Menon-rapport nr. 39/2912 og Jystad, B. (2008): *Hytteundersøkelsen 2008*, Oppdal Næringshage AS.

¹⁴ For sommerforbruket henviser vi til Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 1, TØI rapport 1092/2010. For vinterforbruket henviser vi til Dybedal, P og Farstad, E. (2010): *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2008*, TOURIMPACT rapport nr. 2, TØI rapport 1119/2010. Rapporten som ligger til grunn for de utenlandske forbrukstallene er Farstad, E. og Rideng, A. (2008): *Utenlandske turistenes forbruk i Norge 2007*, TØI rapport 941/2008.

Forbrukstallene for andre utlendinger om sommeren inkluderer ikke-spesifiserte nasjonaliteter. Vi har ikke i hende forbrukstall for nederlendere om vinteren og andre utlendinger om vinteren. Følgelig har vi anslått disse på bakgrunn av deres sommerforbruk, forholdet mellom deres eget og andre utenlandske gruppers sommerforbruk, sant andre utenlandske gruppers vinterforbruk. Vi har heller ikke forbrukstall for hotellgjester ved kurs og konferanse og hotellgjester i hende. Disse er derfor anslått på bakgrunn av forbrukstallene for ferierende hotellgjester og våre kvalitative vurderinger.

6.3. Beregning av sysselsetting

For å beregne sysselsettingsvirkningene av reiselivsbaserte inntekter, tar vi utgangspunkt i den estimerte omsetningen og Menons regnskapsdatabase. Ved å finne forholdet mellom omsetning og sysselsetting i de aktuelle bransjene på landsbasis og deretter multiplisere omsetningen i Oppdal med dette forholdstallet, finner vi et estimat på hvor mange arbeidsplasser omsetningen i Oppdal legger til rette for.

I Tabell 5 vises en oversikt over omsetning i de ulike næringer, forholdstallene mellom omsetning og sysselsatte og dermed også antall arbeidsplasser som vi beregner at skapes av reiselivsnæringen i Oppdal.

Figur 12 - Sysselsettingseffekter av reiselivsbasert konsum i Oppdal. Kilde: Menon

SYSSELSETTINGSEFFEKTER			
Næringskategori	Omsetning	Forhold	Sysselsatte
Hotell og restaurant	85 696 731	0,73	117
Transport	30 185 364	1,30	23
Dagligvarer	53 158 553	6,05	9
Opplevelser og annen privat tjenesetying	56 891 451	0,63	91
Bygg og anlegg	75 439 500	1,70	44
Strøm	1 422 780	8,04	0
Forsikring	463 950	25,85	0
Offentlige avgifter	14 846 400	1,86	8
Andre og høyere ordens effekter, Oppdal	12 665 275	1,21	10
TOTALT	330 770 004	1,09	302

«Hotell og restaurant» er en arbeidsintensiv næring der man kun omsetter for 730 000 kroner per arbeidstaker, «Opplevelser og annen tjenesteyting» er en enda mer tjenesteintensiv næring, her omsettes det for 630 000 kroner per arbeidstaker, mens «Bygg og anlegg» ikke er like arbeidsintensivt, her omsettes det for 1,7 millioner kroner per arbeidstaker. Innen næringene «Strøm» og «Forsikring» er det lite omsetning fra det reiselivsbaserte konsumet i Oppdal, og siden næringene i tillegg er svært lite arbeidsintensive, viser våre beregninger at omsetning fra reiselivet i Oppdal ikke sysselsetter arbeidstakere innen disse næringene Oppdal. «Offentlige avgifter» sysselsetter åtte arbeidstakere, gitt at omsetningstallene ovenfor medfører riktighet.

6.4. Figurer

Figur 1 Totalt forbruk per segment hele året (2011). Kilde: Menon.....	2
Figur 2 – Omsetning innen Oppdals største næringer. Kilde: Menon/Soliditet.....	4
Figur 3 – Fordeling av gjestedøgn i Oppdal i forhold til type gjester. Kilde: Menon (2013), SSB (2012) Statistikknett (2012) og Van Ommeren (2012)	6
Figur 4 – Forbruk og investeringer relatert til reiselivsaktiviteten i Oppdal. Kilde: Menon (2013)	10

Figur 5 – Direkte reiselivsrelatert omsetning i Oppdal fordelt sesong og på forbrukergrupper med splitting av hytteomsetningen på undergrupper. Menon (2013).....	10
Figur 6 – Reiselivsrelatert omsetning i Oppdal i 2011 fordelt på næringer. Kilde: Menon.....	12
Figur 7 – Sysselsetting i Oppdal i 2011 skapt av reiselivsbasert konsum. Kilde: Menon	13
Figur 8 – Forbruk barmarksesong i Oppdal i 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon	17
Figur 9 – Forbruk vintersesong i 2011 og 2018. Kilde: Menon	18
Figur 10 – Omsetning fra det reiselivsbaserte konsumet i Oppdal i 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon	19
Figur 11 – Sysselsetting fra det reiselivsbaserte konsum i Oppdal 2011 og scenario 2018. Kilde: Menon.....	20
Figur 12 - Sysselsettingseffekter av reiselivsbasert konsum i Oppdal. Kilde: Menon	23

6.5. Tabeller

Tabell 1 – Forbruk per gjestedøgn i Oppdal målt i kroner for ulike gjestegrupper fordelt over forbruksformer, samt mellom sommer (S) og vinter (V). Faste kostnader forbundet med hytter er ikke inkludert. Kilde: Menon (2012).....	7
Tabell 2 Anslag av de faste kostnader i kroner per private hytte i Oppdal. Kilde: Menon	8
Tabell 3 Omfanget bygging av fritidsbygninger i Oppdal i 2010 og 2011. Kilde: Menon og Statistisk sentralbyrå. 8	
Tabell 4 Beregning av omsetning relatert til hyttebygging i Oppdal for produsenter i Oppdal. Kilde: Menon (2013).....	9
Tabell 5 – Andel av reiselivsbedrifters omsetning som går til kjøp av varer og tjenester fra underleverandører. Kilde: SSB.....	14
Tabell 6 – Scenario: Utvikling i gjestedøgn barmark i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon.....	15
Tabell 7 Scenario: Utvikling i gjestedøgn vinter i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon	16
Tabell 8 - Scenario: Utvikling i hyttebygging og forbruk og investeringer knyttet til eksisterende hytter i Oppdal fra 2011 til 2018. Kilde: Menon.....	16